

A tabáni ásátásokat befejezték.

Uj adatok Budapest kialakulásához.

Hathónapi munka után most befejezték a tabáni ásátásokat. A kutatások nyomán maradt utolsó gödröket temetik ma be s a lebontott épületek romjaitól megtisztított, pusztá Tabán legujabb korszaka előtt áll.

A kutatások, amelyeket dr. Nagy Lajos egyetemi magántanár, az aquincumi ásátások vezetője végzett, nem várt nagy eredményt mutatnak föl. Valóságai történelmet ástak ki a tabáni talajból, az ős-, az ó- és középkoron át eddig ismeretlen részletekkel gyarapítják a tudományt és rendkívül érdekes adatokat szolgáltatnak Budapest városi kialakulásához. A kiásott értékes anyag, jórészen már földolgozva a volt Károlyi-palota tudományos műhelyé átalakított termeiben látható s itt foglalta össze előtünk dr. Nagy Lajos a következőkben ezeket a még sehol sem ismerttetett, érdekes eseményeket.

Még havazott, amikor a házbontásokkal együtt, a főváros rendelkezésére megkezdődött a régészeti munka a Tabánban. Némethy Károly tanácsnok, a kutatások buzgó propagálója, akinek érdeklődése a legujabban fölkarolt római korbelt ásátások mellett a magyar multra, főképen az Árpád korra terelte át a kutató munkát, minden eszközt előteremtett, hogy a Tabán föltárható legyen.

Az ősember lakása és sirja.

A terület, amelyen az ásátások folytak, a legmagasabb része a Tabánnak. Délről az Ördögárok veszi körül, keleti oldalról a Duna áradásai mosták. Az ilyen vizől, mocsártól körülvett domb a legkedvesebb települési helye volt az ősembernek, mert itt kapta meg az élel fenntartáshoz legkönnyebben megszerezhető táplálékot: csikot, halat, csigát. Nád is termett bőven, ami a kunyhó fedésénél nagy szerepet játszott. Itt mutatkozott tehát a legalkalmasabb terület az ásátásokra. Már a munka első napjaiban ez a föltevés be is vált. A sárga agyagföldből kerek, fekete nyomok kerültek elő. Mikor ezeket kitisztították, kiderült, hogy mindegyik egy-egy őskori földbe-mélyített putri-lakás maradványa. Ilyeneket a Lenkeuton és Békásmegyeren is találtak, de ezek a Tabánban nem voltak ismeretesek és így az ásátások a legrégibb település maradványait hozták napfényre. Megállapították, hogy a csiszolt kőkorszak embere élt és temetkezett itt. Az ősember zsu gorított csontváza mellett, mint halotti mellékletek, szép, jól megmaradt edények kerültek elő.

Mikor később a bronzkor kezdetén Európa népessége kicserélődött, ez befolyással volt a Duna vidékére is, mint a legforgalmasabb kereskedelmi és közlekedési vonalra és a kőkorszak népét itt felváltotta a bronzkor embere. Edények, amelyeket az ásátások napfényre hoztak, már díszesebbek és mészberakással vannak készítve, ami jellegzetes a magyarországi bronzkultúrára. Ennek egyik, talán legszebb darabját a mostani ásátások hozták felszínre. A bronzkor népét Krisztus előtt 1000 körül az illirek váltották fel, akik a Balkánról vándoroltak fel a Duna mentéig, a mai Pestig, s akiknek emlékeit a halstadti kultúra néven foglaljuk össze. Több földbevéajt putrilakás tűzhelyének anyagából kerültek elő a rájuk vonatkozó emlékek, edények különböző díszítéssel ellátva.

Uj megállapítások a keltákról és rómaiakról.

Az illireket a Krisztus előtt 500 körül a nyugatról jött gallok vagy kelták szorították vissza és Budapest környékén az eramiskusok törzse telepedett le, amely nép alsó rétegében még megőrizte az illir szokásokat, de csakhamar állandó nyugati kapcsolatai révén legérdekesebb kulturát termelte ki és annak a La Tene néven ismert kulturának itt Tabánban a harmadik korszakára bukkantak, amelynek virágkora a Krisztus születése körüli időkre esett. Előkerültek az általuk is földbevésett gödörlakásokból és tűzhelyek mellől méter magas konyhaedények, finoman íszapolt tálak, benyomott díszítéssel és bekarcolással ellátott kisebb díszedények törödékei és vörös alapon fehér színnel díszített kisebb-nagyobb vázák. Találtak fazekaskemencéket, malomköveket és más használati tárgyakat is.

A rómaiak békén hagyták ezeket a keltákat, akiknek megerősített várak a Gellérthegy tetején volt, ahonnan még a Krisztus utáni harmadik században is ök intézték a római hadsereg számára az ujoncozást. Valószínűleg meg volt szállva a Gellérthegy déli része is, ahol ezeknek a keltáknak sírjaira bukkant a kutatás. A római civilizáció ezt a zárt, barbár kultúrát nem bontotta meg, mert ez érdekében sem állott. A római civilizáció hatása alatt kulturájuk átvett

egyes magasabbrendű formákat és elemeket, de megmaradt mindvégig barbárnak.

Most a tabáni ásátások nyomán egy új vastagbetűs név keletkezett az archeológiában: „tabáni késő kelta kultúra.” Ez az előkerült emlékek nagy számánál fogva vetekszik a csehországi stradonici közismert teleppel és ugyanazokat a vonásokat tünteti föl, amelyeket Franciaországban, a kelták őshazájában Alesia-ből és Bibractéből ismerünk. A tabáni anyagnak azonban ezek mellett az a fogyatékoságuk, hogy a fémesszközök (vaskardok, bronzfibulák) alig kerültek elő s ez emellett szól, hogy a Tabán a kelta alsó rétegeknek volt állandó szálláshelye, míg az előkelő, a vezérréteg a Gellérthegyen tanyázott.

Kis-Pest vagy Szegény-Pest.

A rómaiaknak nagyon fontos volt a Dunának ez a pontja, mert ezt ósidóktól kezdve révátkelőhelyül használták, amikor a világi birodalom vesztélyes napjaiban, 294-ben Krisztus után Diocletianus császár felépítette Pesten, a mai piarista telken a nagy Contra Aquincum erődöt, ez szükségessé tette, hogy a jobb parton is építsenek egy hidfőállást. Az ásátások során a Tabánban előkerült egy római őrtorony, amelyet 374-ben Friderikus, Alsó-Pannónia katonai helytartója építtetett. Amint a piarista telki ásátásokból kiderült, hogy a római vár épen fennmaradt a honfoglalás koráig és ez vetette meg Taksony vezér alatt Pest város alapját, azonképpen fenn kellett állania a jobbparton is egy római erődnek és ehhez az erődhez kapcsolódott az első magyar király alatt a Minor Pest vagy Parvum Pest alapítása, vagyis a Tabán is egyik legősibb része a mai magyar fővárosnak.

Gazdag eredményt hozott az ásátás középkori anyagból is. Eddig rendszeres ásátásokból származó összefüggő és pontosan dedikálható kerámiák ebből a korból alig ismertünk. S ehhez most hozzájuttatott Tabán. A magyar nemes sátorlakások tűzhelyeiből és raktárnak használt földalatti üregeiből számszámra kerültek elő az edények, amelyeknek ősszeragasztása jól sikerült. Az egyik ilyen gödörből származó kerámiából nem kevesebb, mint 80 darabot állítottak össze teljessé és legalább még ennyi vár további feldolgozásra. Korsók, serlegek, kancsók, bögrék, hombárok, fazekak, pénzörző perselelyek, fedők vannak a kerámiák között nagy változatban. Fémtárgyak közül csupán pénzek kerültek elő.

Az Árpád-korból való épületek ezen a helyen nem állottak. A XVI. századból maradtak egyes épületnyomok, ezeknek azonban hamarosan el kellett pusztulniok, jött a török uralom korszaka, ezek az épületek utjukban voltak a török tűzértségnek. A török időkben a mai tabáni templom helyén állt a mecset, amelynek minaretjét a XVIII. század elején bontották le, amikor a mai templom szentélyét építették helyébe. A török korban a Tabán helyén, a rév közelsége miatt, inkább csak vásári sátoros nép lakhatott s ennek szemétdöbréből a törökkori kerámia változatos formáit sikerült megmenteni.

A török kivonulása után temető lett Tabánból s ezt a temetőt váltotta fel, amikor a későbbi Attilakörút háza felépültek, a körülötte kialakult városrész. Ez volt az a Tabán, amelyet mi is ismertünk s amelyet most lebontottak, hogy a Tabán legujabb korszaka virradjon fel...

Lengyelországban örülnek a Danziggal való kibékülésnek.

Varsó, aug. 9. (A Pesti Hirlap tudósítójának távirata.) Az ideiglenes megállapodás, amely egyelőre végetvet a Lengyelország és Danzig közötti gazdasági harcnak, mert visszavonását jelenti a kölcsönös megtorló intézkedéseknek és megengedi, hogy újra zlotyval fizessék a vasuti, kikötői és vámilletékeket, nem csupán a lengyel gazdasági köröket elégíti ki, hanem a lengyel nacionalista ellenzéki sajtót is. Itteni felfogás szerint Beck külügyminiszternek ismét jelentékeny személyi sikere van, amelynek fontossága tulmegy a danzigi kérdésen. Az a körülmény, hogy most Danzig és Lengyelország között támadt összeütközés megszüntetésével megszűnt a Németország és Lengyelország között észlelhető kedvetlenség is, hasznára lesz Beck külügyminiszternek a Helsinkiben szombaton a finn kormányval kezdődő megbeszélései során is, mert Finnország határozottan nemetbarát és nem lát szívesen olyat, ami eltávolíthatná Németországot Lengyelországtól. (Sz.)